

درس خارج فقه مضرت آیت الله مسینی بوشهری (دامت برکاته)

موضوع کلی: فصل فی حکم دائم الحدث

موضوع جزئی: لزوم و عدم لزوم معالجه سلس و بطن

سال تحصیلی: ۱۴۰۰-۱۳۹۹

تاریخ: ۲۰ آبان ۱۳۹۹

مصادف با: ۲۴ ربیع الاول ۱۴۴۲

جلسه: ۲۷

«الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی محمد وآله الطاهرین و اللعن علی اعدائهم اجمعین»

مسأله ۶۳۲: «فی لزوم معالجه السلس و البطن إشکال و الأحوط المعالجة مع الإمكان بسهولة. نعم، لو أمکن التحفظ بکیفیه خاصه مقدار أداء الصلاة وجب و إن کان محتاجاً إلى بذل مال»^۱.

به نظر مرحوم سید (ره)، در وجوب معالجه مسلوس و مبطن اشکال است و احتیاط [مستحب] این است که در صورتی که معالجه به آسانی ممکن باشد، معالجه شود. بلکه اگر تحفظ [از خروج بول و غائط] به کیفیت خاص و به اندازه خواندن نماز، ممکن باشد، آن تحفظ واجب است، هر چند تحفظ، محتاج به بذل مال باشد [و مؤونه در پی داشته باشد].

دلیل حکم مذکور؛ مبنی بر عدم لزوم معالجه این است که دلیلی بر لزوم معالجه مسلوس و مبطن نیست چون مسلوس و مبطن مبتلا به نوعی بیماری است که معالجه آن واجب نیست، کما اینکه اگر انسان یک نوع بیماری داشته باشد که مانع روزه گرفتن، حج و جهاد باشد، روزه، حج و جهاد از او برداشته می شود و بر شخص واجب نیست. بنابراین، مسلوس یا مبطن، موضوعی است که در فقه دارای حکم خاصی است و تا عنوان مسلوس یا مبطن بر شخص منطبق باشد احکام آن در مورد شخص مسلوس و مبطن جریان پیدا می کند و همان گونه که شخص تا زمانی که مسافر باشد احکام مسافر را دارد و تا زمانی که مضطر باشد احکام مضطر را دارد در مسأله مورد نظر نیز حکم، تابع عنوان است و تا زمانی که شخص، مسلوس یا مبطن باشد احکام مسلوس و مبطن در رابطه با او جاری می شود و وجوبی ندارد که عنوان مسلوس و مبطن با معالجه برطرف شود، بلکه می توان بر عدم اقدام به علاج ادعای سیره کرد و گفت که سیره متشرعه بر عدم اقدام به علاج محقق شده است.

همچنین در روایات وارد شده در رابطه با مسلوس و مبطن نیز اثری از امر به علاج وجود ندارد. بنابراین، جایی برای حکم به وجوب علاج مسلوس و مبطن نیست.

مرحوم سید (ره) در ذیل مسأله مورد بحث [مسأله ۶۳۲] فرموده است که احتیاط مستحب این است که در صورت سهولت مداوا و درمان، شخص مسلوس و مبطن مریضی خود را درمان کند، مثلاً اگر درمان آن هزینه زیادی نداشته باشد و با قرص و دارو برطرف می شود، مستحب است که شخص نسبت به درمان آن اقدام کند.

ممکن است که گفته شود که معالجه مسلوس و مبطن لازم است و گفته اند که معالجه، مقدمه واجب مطلق [که نماز است]، می باشد، لکن عرض می شود که ادله اطلاق دارند و متعرض معالجه نشده اند و فقها نیز ملتزم به وجوب نشده اند، بنابراین، وجهی برای لزوم معالجه باقی نمی ماند.

۱. سید محمدکاظم، طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، ج ۱، ص ۲۷۴.

مرحوم سید (ره) در ذیل مسأله مذکور، فرموده است که اگر تحفظ [از خروج بول و غائط] به کیفیت خاص و به اندازه خواندن نماز ممکن باشد، آن تحفظ واجب است، هرچند تحفظ، محتاج به بذل مال باشد [و مؤونه در پی داشته باشد]. همان گونه که گذاشتن پارچه یا کیسه برای تحفظ از سرایت بول یا غائط به لباس یا بدن لازم است در فرض مذکور نیز اگر شخص بتواند به نحوی از خروج بول یا غائط در هنگام نماز خواندن جلوگیری کند، لازم است که این کار را بکند، مثلاً اگر شخص با آمپول زدن یا قرص خوردن می تواند از خروج بول یا غائط به مقداری که نمازش را با طهارت بخواند، جلوگیری کند باید این کار را انجام دهد، هرچند که این کار هزینه در بر داشته باشد. بعضی گفته اند که اگر مسلوس بتواند با بستن آلت مانع از خروج بول شود و همچنین، اگر مبطن بتواند با گذاشتن چیزی مثل پنبه در مقعدش جلو خروج غائط را بگیرد و این کار عوارض نداشته باشد باید به این وسیله جلو خروج بول و غائط را بگیرد و نمازش را با طهارت بخواند.

دلیل حکم مذکور، مبنی بر بذل مال این است که بذل مال در فرض مذکور، لازم است چون مقدمه واجب است و اگر متمکن از بذل مال و هزینه باشد باید هزینه مورد نظر را برای تحفظ از خروج بول یا غائط بپذیرد و از خروج بول یا غائط در هنگام نماز خواندن جلوگیری کند، همان گونه که در بحث تیمم مسأله از همین قرار است، یعنی اگر گاهی نیاز شد که شخص برای وضو یا غسل، آب تهیه کند و تهیه آب، هزینه داشته باشد باید هزینه آن را بپردازد و آب تهیه کند و وضو بگیرد و حق ندارد که با تیمم نمازش را بخواند.

اما به نظر می رسد که تحفظ از خروج بول یا غائط بر شخص مسلوس و مبطن لازم نیست، هرچند که آن تحفظ نیاز به بذل مال نداشته باشد و اگر تحفظ، بذل مال نیاز داشته باشد، به طریق اولی لازم نیست.

دلیل عدم وجوب تحفظ از خروج بول یا غائط؛ هرچند هزینه ای نداشته باشد، این است که شارع مقدس احکامی را برای مسلوس و مبطن قرار داده است و تا زمانی که عنوان مسلوس و مبطن باقی باشد، احکام مسلوس و مبطن نیز جریان دارد چون حکم، دائر مدار موضوع است. بنابراین، وجهی برای لزوم تحفظ نیست و اساساً بول و غائط در رابطه با مسلوس و مبطن، ناقض وضو نیست و نجاست بول و غائط در فرض مذکور، مانع نماز خواندن مسلوس و مبطن نیست.

همچنین، قیاس باب مسلوس و مبطن به باب تیمم قیاس مع الفارق است چون در باب تیمم دلیل خاص وجود دارد، مبنی بر اینکه اگر تهیه آب هزینه داشته باشد، انسان باید آن هزینه را بپردازد و وضو بگیرد و نمازش را با وضو بخواند و حق ندارد که نمازش را با تیمم بخواند ولی در باب مسلوس و مبطن دلیل خاص وجود ندارد لذا موضوع حکم، مسلوس و مبطن است و حکم مسلوس و مبطن روشن است [که در جلسات گذشته به طور مفصل بیان شد]، بنابراین قیاس آن با باب تیمم صحیح نیست.

«الحمد لله رب العالمین»